

Verzet en onderduik op de Waltersingel

Interview Els Pollen- van der Zaal

bewoonster van Waltersingel 72 en 75

Ik ben in 1923 als zevende kind geboren in de Harz in Duitsland. In die tijd heerste daar na de eerste wereldoorlog grote armoede. Een paar maanden voor mijn geboorte overleed mijn vader en mijn moeder bleef achter met de zorg voor de kinderen - mijn grootouders hielpen waar ze konden. Op een dag kwam de dominee langs, die vertelde dat er in Hengelo een stel woonde dat zeven jaar getrouwd was en geen kinderen kon krijgen. Nou ja, je voelt hem al aankomen: ik werd – drie maanden oud - overgeheveld naar mijn nieuwe pleegouders in Holland. De adoptiewet bestond toen nog niet, ik ben eigenlijk afgestaan. Mijn pleegvader had wel de voogdij over mij. Ik heette Elisabeth Baumann, daarna Els van der Zaal. Vanuit Hengelo verhuisden we voor zes jaar naar het verre Oost-Indië: mijn echte moeder heeft gezegd dat ze me nooit had afgestaan als ze dat van tevoren had geweten. Tot zover over mijn achtergrond, die in het vervolgverhaal een belangrijke rol zal gaan spelen.

Vanaf 1938 woonde ik met mijn ouders aan de Waltersingel 72 in Apeldoorn. Op een dag in de herfst van 1942 werd er aangebeld. Het was mevrouw Hermanides van een straat verderop, die mijn moeder wilde spreken. Ik moest naar de gang. Mijn moeder riep me weer binnen en vertelde dat mevrouw Hermanides had gevraagd of er twee joodse mensen bij ons mochten komen voor één nacht. Nu stond de familie Hermanides bekend als 'verkeerd' dus het kón een valstrik zijn! - Maar wij wisten snel dat het eigenlijk wel goed zat - Het echtpaar Hermanides had zelf Joden in huis en verkocht het NSB- blad 'Volk en Vaderland' als dekmantel: de Duitsers zouden bij hen geen inval doen!

Het geval was dat ze een inwonende studerende zoon hadden, die geweigerd had om de Solidariteitsverklaring te tekenen. Als de Duitsers hem in zijn ouderlijke huis zouden ophalen, dan zouden ook de daar ondergedoken Joodse moeder en dochter van Son ontdekt kunnen worden. Vader en zoon van Son zaten verscholen op een ander adres in de buurt. Het wachten was op de toestemming van mijn vader. Hij vond het goed voor één nachtje; de dag erna zouden ze doortrekken naar een ander adres. (Mijn vader heeft later voor de grap weleens gezegd ' een echte Jodenstreek: ze komen voor één nacht en blijven daarna tweeënhalft jaar plakken!')

Kort daarna stonden de Joodse moeder en haar dochter voor de deur. ' Emmy,' zei ik tegen het meisje,' ben jij het!' Ik kende Emmy van de Mode Vakschool waar we samen opzaten. Vanaf het moment dat Emmy en haar moeder bij ons waren ondergedoken, ging het er net zo aan toe als in het dagboek van Anne Frank: gordijnen dicht, en als we aan het eten waren en er werd gebeld dan was het bord en bestek mee, weg. De familie Hermanides woonde om de hoek en af en toe gingen we bij elkaar op bezoek. Dat moest natuurlijk heel voorzichtig, maar we hadden dan gezellige avondjes. We speelden Monopoly en Roulette en dankzij meneer Hermanides, die een inktfabriek had, konden we aan extra lampenolie en een lekker wijntje komen.

In het voorjaar van 1944 kwam mijn buurmeisje, dat werkte voor de Apeldoornse Krant, me waarschuwen dat ook meisjes opgeroepen gingen worden voor de Arbeidsdienst. Ik had een kantooropleiding als stenotypiste en ging solliciteerde bij het Departement van Oorlog. Uiteindelijk ging ik aan het werk bij het Departement Van Justitie - dat vond mijn vader een slimmer idee, i.v.m. betere mogelijkheden voor mijn naturalisatie en naamsverandering. Ik was officieel nog steeds een

Duitse! In die tijd kreeg ik ook kennis aan Ton, mijn latere verloofde, die net als alle andere Apeldoornse jongens moest onderduiken voor een razzia die zomer. Hij kwam bij ons in huis wonen.

Er waren in de zomer van 1944 nog meer razzia's en de familie Hermanides stelde voor om Emmy, haar vader, moeder en broer in hun huis te laten wonen. Zij zelf zouden een tijdje verdwijnen op een voor de Duitsers onbekend adres. Als de Joodse familie werd opgepakt, dan zou er verder niemand worden meegesleurd. Zo gebeurde het en ik ging elke dag in huize Hermanides zogenaamd de plantjes water geven en de konijntjes voeren. Alles is goed gegaan en na een maand kwam familie H. weer terug. Het weerzien met haar man was moeder van Son zo goed bevallen, dat ze bij hem wilde blijven. Zij en haar man en zoon bleven bij de familie H. op de Bilderdijkstraat, Emmy van Son wilde liever bij ons wonen.

In september 1944 was de slag om Arnhem. Een grote stroom ontheemde mensen kwam richting Apeldoorn. Hun huizen vaak afgebrand, familieleden dood – het was hartverscheurend. Wij vingden als een groepje vrijwilligers van het Departement van Justitie deze mensen op, die vaak niets anders meer hadden dan de kleren die ze droegen. Voorlopige papieren, voedsel, onderdak – het moest allemaal geregeld worden. Ze kregen daarvoor van ons zogenaamde Noodschadekaarten in een opvangkerk in Lieren. Daar gingen we vanuit Apeldoorn dan lopend naartoe – een dikke 10 kilometer heen en weer terug! Dat waren vaak gevaarlijke tochten in een soort niemandsland, met patrouillerende vliegtuigen en bombardementen van zowel Duitsers als Canadezen! Een boer met wie we op een avond een praatje hadden gemaakt, werd met boerderij en al weggevaagd. Het enige dat we de volgende dag terugvonden was een enorme krater in de grond.

Op 2 oktober 1944 was er weer een razzia. In de straten lagen lijken van verzetsmensen met een bordje 'Terrorist' om hun nek. Eén van de doden was overste Barendse, de baas van Ton. Hij was in de val gelopen bij het doorgeven van een bericht aan een verzetsgroep, en hij en de anderen werden gemarteld en daarna geëxecuteerd. Mijn vriend Ton en ik zaten allebei in het verzet. En dat was knap gevaarlijk – je kon gepakt worden, of verraden. Ik had sliep altijd met een pistool onder mijn kussen en ja, we waren redelijk geoefend. We deden van alles: illegale krantjes maken, vervalsen van persoonsbewijzen... Ach, wat deden we niet. Ton ging bijvoorbeeld mee met 'Rode Kruis' colonnes naar Arnhem, waarbij het feitelijk ging om wapentransport. Eén van die transporten werd een keer gebombardeerd en dat kostte het leven aan een 'verpleegster' die ik kende.

Intussen werd het steeds drukker bij ons in huis. Een oom en tante van mij uit Arnhem moesten ook vluchten en stonden ineens op de stoep. Een nicht van ze, die in Oosterbeek woonde, ging op een morgen met haar hondje aan de lijn even de hoek om naar het postkantoortje. Ze werd onderweg door de Duitsers aangehouden en samengedreven met medeburgers op het marktplein van Oosterbeek. Van daaruit moesten zij en de anderen naar Apeldoorn lopen – een dikke 20 kilometer op haar sloffen en 68 jaar oud! Ook zij trok bij ons in. Op het laatst waren we met wel negen mensen en bepaalde goederen werden schaars: een glaasje water met 1 millimeter olie en een drijvertje was de verlichting die je had! We hoefden gelukkig geen honger te lijden. Mijn vader werkte bij een ingenieursbedrijf: als een boer een kapot motortje liet repareren, dan betaalde hij weliswaar de normale prijs, maar er moest dan nog wel wat bij: eieren, boter, leverworst...

Op 6 januari 1945 ging Ton naar de burens om te helpen met hout zagen. Hij stapte naar buiten en zag bij huize Hermanidas de SD (= Sicherheitsdienst, die mogelijke politieke tegenstanders van het Derde Rijk observeerde en informatie over hen verzamelde.) Ton stooft terug naar binnen en riep 'Moffen!'. We gooiden snel alle eventuele belastende papieren in de kachel en zagen dat vader en moeder van Son, hun zoon en mevrouw Hermanides werden meegenomen. Het echtpaar Hermanides had behalve zoon Reni ook nog een nakomertje van een jaar of vier, Charlotte. Haar

ouders hadden haar ingeprent, dat als iemand vroeg waar papa was, ze 'in Rotterdam' zou zeggen. Dat heeft ze tijdens die inval ook volgehouden! Ze werd alleen achtergelaten, waarna de buurt zich over haar ontfermde. Mijn vader en ik, die wilde weten waar Piet Hermanides ècht was om hem voor oppakken te behoeden, konden haar met de grootste moeite ontfoetselen dat hij naar de fabriek was! – We vingden hem daar nog net op tijd op en hij dook onder.

De van Sons hadden altijd gezegd dat ze hun mond zouden houden als ze werden opgepakt: zij waren als Joden toch al verloren en gingen verder geen anderen verraden. Maar wij namen geen risico en brachten Emmy naar de familie van Putten, een paar huizen verderop in de straat. Wij wisten dat ze deugden, omdat ze zelf een Joods kindje van een jaar of drie in huis hadden. Ook de oom en tante uit Arnhem werden veilig ondergebracht. Ton dook onder bij de boswachter in Hoog Soeren – We moesten het huis leeg hebben!

En toen ikzelf en mijn ouders nog. Je kon niet naar familie en vrienden gaan, want alles werd uitgezocht. Je moest eigenlijk naar een anonieme plek. Ik kende via via een mevrouw waar niemand van wist, ook mijn ouders niet. We mochten voor een tijdje bij haar intrekken. Na een dag of tien zei mijn vader 'Als de Joden nu nog niet gepraat hebben, dan praten ze verder ook niet meer.' Later hoorden we dat vader en zoon van Son geslagen zijn terwijl de moeder moest toekijken. Ze hebben niets gezegd. Mijn vader zei dat we terug naar huis konden. Hij vond het beter dat ik niet meeding: ik zat in het verzet en was nog steeds een Duitse – Ik zou voorlopig niet meer thuis komen. Ik vond onderdak in Apeldoorn bij kennissen van de familie van Son. Als er wat was dan zou ik naar het kantoor van mijn vader komen.

Op een dag ging ik daar naartoe omdat ik schoenen nodig had. Mijn vader was er die dag niet en ik fietste richting mijn ouderlijke huis en belde bij de burens aan –

Maar eerst nog even dit - Het was zo dat eind januari 1945 bij de familie van Putten, het schuiladres waar Emmy vanaf 6 januari zat, een inval was gedaan. Het wrange was dat de SD eigenlijk bij een andere van Putten moest zijn! Maar alles werd toch onderzocht – post, paperassen, koffers. Laat Emmy nou een Ansichtkaart in haar koffer hebben van de zoon van Hermanides, waarmee ze een scharrel had! En die kaart was geadresseerd aan mij, op het adres van mijn ouders! - En toen kwamen die agenten dus naar ons. Maar bij ons was er natuurlijk niemand. Emmy moest haar papieren laten zien: 'Niks Marietje van der Scheur; Emmy van Son, hè!' Emmy was er bij...

Ze mocht nog even een zakdoek in de gang pakken. Daar gooide ze de voordeur open en rende weg. Die moffen erachter aan. Het was nogal glad en ze gingen alle twee onderuit. Emmy vloog de bocht om, sprong over heggen, holde door tuinen en belandde uiteindelijk in een garage. Daar heeft ze de hele dag gezeten met een aardappelzak over zich heen. 's Avonds is ze weer gaan lopen en heeft bij de apotheek aangeklopt waarvan ze wist dat de eigenaren goed waren. Die hebben haar naar mijn schuilplaats gebracht, waarvan Emmy het adres wist. Ze heeft de hele nacht naast me liggen trillen. De Duitsers zijn de dagen daarna nog drie keer teruggekomen. Bij ons, bij de burens, en daarnaast – niks gevonden.

Terug naar het moment dat ik bij de burens aanbelde – 'Heb je 't al gehoord,' zeiden ze, 'je vader en moeder zijn opgepakt!'. Dat was gebeurd op 6 februari 1945. De grond werd nu echt heet onder onze voeten en ik overlegde met Ton wat we zouden doen met Emmy. Die kon de volgende dag naar een onderduikadres in Bussum bij verzetsmensen. Ton verschool zich die nacht in Epe en Emmy en ik konden slapen op de zolder van het gymnasium, waar allemaal matrassen lagen. Een rare situatie, want beneden zaten alle vluchtelingen! Die volgende ochtend gingen we op weg naar Bussum. Emmy – die al twee jaar niet had kunnen fietsen - op een goede fiets, ik op een exemplaar met houten banden. En zo peddelden we de hele lange reis naar Bussum. Af en toe rusten, steeds goed uitkijken.

Emmy bleef veilig in Bussum en ik fietste weer terug naar Apeldoorn met een houten-bandens-fiets aan de hand!

Eenmaal thuis hoorde ik dat Coba, onze vroegere werkster, me dringend wilde spreken. Ik ging naar haar toe en ze vertelde dat haar broer was opgepakt wegens zwarte handel. Hij zat gevangen in de Willem 3 kazerne. Toen Coba daar een pakje voor hem ging afgeven had ze mijn ouders in de gang zien staan. Ze vroeg me wat er aan de hand was - Dat wist ik op dat moment natuurlijk ook niet, maar later hoorde ik van mijn vader de ware toedracht. De familie van Putten, waar Emmy en het kleine joodse meisje zaten ondergedoken, hadden een 15-jarige dochter, Rita. Deze Rita heeft mijn ouders verraden. Toen ze werden opgepakt in huis, heeft Aagje, de zus van Ton, nog snel alle kleren naar de burens gebracht. Mijn vader stopte bij Aagje een briefje van 1000 gulden in haar bloesje – in die tijd een kapitaal!

Toen Rita in de kazerne – wat moest ze daar? – mijn ouders in de gang zag staan, schreeuwde ze: 'Jullie hebben Emmy eerst bij jullie thuis en daarna bij ons laten onderduiken, met koffer en al. Ontken het maar niet!' De moffen daar hadden een pasfoto van mij en Rita riep 'Die Els ist ein Spion!'. De buurt sprak er schande van dat zij later met Duitsers feest vierde in haar ouderlijke huis, terwijl haar vader en moeder met het Joodse meisje moesten onderduiken!... Na de oorlog is ze gepakt in Amsterdam en heeft een tijd in het strafkamp van Vught gezeten.

Coba zei dat ze binnenkort weer naar de kazerne ging en dan zou ze voor mij spullen aan mijn ouders afgeven – een pyjama voor mijn vader, tandenborstels, een stuk worst. Ze ging met mijn pakketje naar de kazerne, vergezeld door haar 3-jarige dochttertje. De commandant daar, ene Bender, had een dochttertje van dezelfde leeftijd en was gecharmeerd van Coba's kleine meid. Coba en hij raakten aan de praat en zij is toen behoorlijk tegen hem uitgevallen: hoe haalde hij het in zijn hoofd om twee mensen, die nota bene een Duits meisje liefdevol hadden opgevoed, op te pakken en achter de tralies te zetten!

Bender vond dat Coba eigenlijk wel gelijk had en haalde mijn vader uit de kaartenbak waarin mensen geselecteerd waren om gefusilleerd te worden op de Woeste Hoeve. Mensen uit de dodencel waar mijn vader ook in zat; 20 mannen in een ruimte voor 4 personen! Bij de Woeste Hoeve zijn 120 man doodgeschoten vanwege een – mislukte - aanslag op de hoge Duitse officier Rauter. Daarbij waren ook mensen van het Apeldoorns verzet uit mijn vaders dodencel - door de actie van Bender is hij de dans ontsprongen. Tijdens het gesprek tussen Coba en Bender werden toevallig de gevangenen gelucht en Coba zag mijn vader staan. Coba en mijn vader konden natuurlijk niet openlijk met elkaar praten. Met gebaren maakte ze mijn vader het volgende duidelijk: 'Els weg!' - En toen wist mijn vader dat ik in veiligheid was.

Die avond sliep ik bij Ton in Epe. De volgende dag zouden we over de IJssel naar Drenthe vluchten, waar familie van Ton woonde. Het liep tegen Pasen. Commandant Bender wilde mijn ouders wel vrij laten, maar dan moest hij een bekentenis hebben. Mijn vader geloofde niet in een vrijlating en weigerde. Tegen mijn moeder zeiden ze dat mijn vader al bekend had, dus het had geen zin voor haar om te ontkennen. Als ze ook zou bekennen mocht ze naar huis. Mijn moeder - naïef - tekende en mocht inderdaad naar huis, samen met mijn tante uit Oosterbeek, die ook gevangen zat. Rond diezelfde tijd werd de kazerne ontruimd omdat de geallieerden eraan kwamen. Mijn vader werd eind maart 1945 - vlak voor de Apeldoornse bevrijding – in een vrachtwagen naar kamp Amersfoort afgevoerd. Een slecht kamp onder leiding van de sadistische kampcommandant Kotella – mijn vader zag mensen gras eten van de honger. Mijn vader heeft er drie weken gezeten. Toen moest het kamp ontruimd worden.

Een deel van de gevangenen ging naar kamp Westerbork, mijn vader werd op transport gezet naar de gevangenis in Scheveningen. Hij en zijn metgezellen zouden moeten dienen als gijzelaars. Bij Woerden kantelde de vrachtwagen met 60 man aan boord en belandde in een knollenveld. De mannen werden naar het marktplein van Woerden gebracht om op een nieuwe auto te wachten. De bovenkleding ging los, er werd een beetje van de zon genoten en de hele Woerdense burgerij liep uit om deze politieke vluchtelingen op allerlei lekkers te trakteren – een soort feestdag! 's Avonds werden ze weer naar Scheveningen gebracht en daar brak een spannende tijd voor ze aan. Er ontstond namelijk vlak voor de bevrijding nog ruzie tussen de moffen daar: er was een groep die de gijzelaars alsnog terecht wilde stellen, de andere groep vond dat onzin omdat de strijd toch al gestreden was. Gelukkig trok de laatste groep aan het langste eind. Mijn vader werd vrij gelaten.

Terug naar drie maanden daarvoor. Ton en ik zouden de IJssel oversteken. Onze fietsen en koffers gingen in de roeiboot. Alles ging goed. Totdat we aan de overkant mannen in uniform zagen staan: de Nederlandse politie, de SD en de grüne Polizei! We hadden alleen valse papieren bij ons en zaten dus wat je noemt echt in het schuitje! Tom bleef kalm. Hij had een jasje aan van een parketwacht, compleet met paarse kraag, dat sprekend leek op het uniformjasje van de W.A. We stapten aan wal en Ton maakte een ontspannen praatje met één van de Hollandse agenten. Ik glipte er langs met de twee fietsen en sloeg de hoek om. Ton groette beleefd, liep rustig achter me aan en weg waren we. En we fietsten richting Emmen, naar het dorpje waar Tons familie woonde. De vrijheid tegemoet. We kwamen aan in Ooster-Hesselen, waar allerlei familieleden woonden, 11 in totaal.

Na verloop van tijd gingen er geruchten dat er mensen verstopt zaten op deze en andere boerderijen. De Duitsers kwamen langs en prikten met bajonetten in het hooi en andere mogelijke schuilplekken. En ze deden ook invallen omdat de boeren te weinig voedingsmiddelen leverde. Kortom, Ton en ik voelden ons daar niet veilig meer en wilden weg. Ik wist intussen niet beter dan dat mijn vader en moeder in de Willem 3 kazerne zaten. Bovendien was op 6 maart de aanslag op Rauter gepleegd en daarvoor waren 120 verzetsmensen, waaronder gevangenen uit de Willem 3 kazerne, als represaille geëxecuteerd - zat mijn vader erbij? Ik zat hem flink te knijpen.

We gingen richting Borne, waar mijn oom burgemeester was. Zijn vrouw en hij hadden een huisje op de Holterberg. Dat zou natuurlijk heel mooi voor ons zijn, ware het niet dat er op dat moment een NSB-er bivakkeerde, die absoluut niet van plan was om te vertrekken. We hebben nog wel geprobeerd om hem te intimideren door een grote bek op te zetten, zo van 'als je maar weet dat de eigenaar van dit huisje mijn oom is en die is burgemeester van Borne en van hem mogen we erin!' - Hij was niet te vermurwen, maar deed nog wel het gulle voorstel om bij hem in te trekken! We hebben toen maar bij familie in Hengelo geslapen. De volgende dag richting Goor, waar de zoon van mijn vaders baas woonde. Een tandarts met een groot huis... het proberen waard, je wist maar nooit. We kregen er een kamer, na onze mislukte huisje-op-de-Holterberg verhaal. Ton is tussendoor nog naar Apeldoorn geweest om – tevergeefs - te informeren naar mijn ouders en om wat kleren op te halen. Na een paar dagen kwam hij terug en het werd Pasen, 1 april 1945.

En daar zaten wij dan, aan de bezette kant van het Twenthe-Rijnkanaal, terwijl aan de overkant de Engelsen al waren binnengetrokken en de vrijheid lonkte. We hoorden die dag enorme knallen - de bruggen over het kanaal werden één voor één opgeblazen. We wisten dat de brug naar Diepenheim nog intact was en we besloten het erop te wagen. Toen we richting brug gingen liepen we tegen de stroom in, een stroom van vluchtende 'verkeerde' Nederlanders. Enfin, wij de brug over, terwijl ze bezig waren met lonten aan te leggen! – Wat waren we blij dat we er waren... Het oorlogslawaai om ons heen was oorverdovend en de lucht lichtte op door ontelbare kogelflitsen. Er wachtte een teleurstelling – we werden aangehouden door drie Duitsers die ons terugstuurden en we moesten omkeren. Maar in een onbewaakt ogenblik – de Duitsers keken niet meer - konden we razendsnel via

een balk over een slootje komen en daar gingen we, de vrijheid tegemoet! We zagen in de verte een boerderij en gingen erop af.

En toen was er ineens die Duitse soldaat met een Pantserfaust (= een anti-tank raket), die als een duvel uit een doosje tevoorschijn kwam uit een schuttersputje - Halt en waar de reis naartoe ging. We zeiden dat we water gingen drinken bij de boerderij. De soldaat zei dat we eens moesten weten hoeveel mensen hij al had aangehouden die allemaal water gingen drinken bij die boerderij!... Okay, dacht ik, dan speel ik open kaart. Ik zei hem dat we de oorlog uit wilden. Ik wou dat ik met jullie meekon, was zijn antwoord, maar ik moet hier blijven zitten. We kletsten nog even, gaven hem wat sigaretten en liepen naar de boerderij. Daar kregen we thee en we konden blijven overnachten.

De volgende dag liepen we na een Paasontbijtje naar Diepenheim en we zagen voor het eerst Canadezen en Engelsen. In Diepenheim werden we opgewacht door een jongen in een blauwe overall die bij het verzet zat. Wij vroegen hem de weg naar het gemeentehuis en die knul was blij dat we daar uit vrije wil naartoe gingen. Hij moest ons eigenlijk oppakken - Ton had namelijk nog steeds dat foute jasje van de parketwacht aan, verdacht natuurlijk! Bij het gemeentehuis stonden mensen afkeurend naar ons te joelen 'daar heb je d'r weer één en nog wel in uniform!'. In het gemeentehuis vertelden we wie we waren, maar dat konden we niet bewijzen omdat we alleen valse persoonsbewijzen bij ons hadden! Ze wisten niet wat ze met ons aanmoesten en we hebben uren op het gemeentehuis gezeten. Toen zag Ton puur toevallig een bekende uit het verzet rondlopen – die heeft ons uit onze benarde situatie gered. Het joelende volk buiten het gemeentehuis riep nog wel 'nou laten ze hem nog los ook!'

Toen was het klaar en we hebben nog drie weken in het huis van een gevluchte NSB-er gezeten. Daar zijn we gebleven totdat Apeldoorn bevrijd was. Ik liet iemand de boodschap, dat we zo snel mogelijk thuis zouden komen, overbrengen naar mijn ouderlijke huis op de Waltersingel 72. Dat was een gok natuurlijk, want ik wist helemaal niet of mijn vader en moeder nog leefden. Vanuit Goor hebben ze ons uiteindelijk opgehaald om richting huis te gaan. Er reed een grote auto voor, een cabine met een laadbak er achter. De fietsen en koffers gingen erop en ik had een grote mand met proviand bij elkaar gescharreld – worst, spek, eieren, meel, noem maar op.

En daar gingen we – wij tweetjes en vier jongens van het verzet op de spatborden met het geweer in de aanslag. Zo kwamen we thuis; ik wou dat ik dáár een foto van had!... Onderweg zagen we de puinhopen van de oorlog en ik begon hem steeds meer te knijpen naarmate we dichterbij huis kwamen – wat zou ik aantreffen? Toen we mijn straat indraaide zag ik bij ons huis de vlag uithangen en ik wist dat het goed was. God zij dank. Mijn moeder had na mijn boodschap al drie dagen voor het raam gestaan. Ze stormde dolblij naar buiten en riep 'nou papa nog!'. Ik vroeg 'waar is-ie dan?'. 'In Amersfoort', zei ze - het was of ik een klap voor mijn kop kreeg. Feitelijk zat hij toen in Scheveningen, maar dat wisten mijn moeder en ik niet. Het was 20 april, drie dagen na de Apeldoornse bevrijding. Mijn vader kwam 9 mei thuis. 'En,' zei mijn moeder tegen hem, 'heb je nu avontuur genoeg gehad?'

Bron:

Jan Westera

Coen Seur